

dr Justyna Kozłowska

Natalia Staszak

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie

Sytuacja młodych ludzi na rynku pracy

Streszczenie:

Artykuł przedstawia wyniki badań nad sytuacją młodych ludzi na rynku pracy. Na cele artykułu przyjęto, iż mianem młodych ludzi określa się pełnoletnich uczniów szkół ponadpodstawowych oraz ich absolwentów. W artykule ukazano jak ważne jest wykształcenie oraz posiadane kwalifikacje podczas poszukiwania pierwszej pracy. Wiele miejsca poświęcono ocenie stanu bezrobocia w Polsce w latach 2019-2020, na podstawie informacji jakie podaje GUS. Dokonano również oceny stopnia determinacji młodych ludzi względem znalezienia pracy, a także ważności przyszłych zarobków. Analizie poddano także postawę młodych ludzi wobec poziomu przyszłych zarobków pod względem płci, miejsca zamieszkania i wieku.

Słowa kluczowe:

bezrobocie, młodzi ludzie, praca, rynek pracy

Wstęp

Wybór tematu pt. Młodzi ludzie na rynku pracy jako obszaru badań podjętych w artykule, podyktowany został obserwowaną niekorzystną sytuacją absolwentów szkół ponadpodstawowych na rynku pracy. Jednocześnie badania współczesnego rynku pracy pozostają aktualne z punktu widzenia badań naukowych, zwłaszcza współcześnie, kiedy obserwuje się przyspieszone tempo zmian jego funkcjonowania¹. Ponadto, każdego roku na rynek pracy trafiają kolejni absolwenci szkół średnich, zarówno kontynuujący naukę na studiach, jak i ci, którzy kończą edukację na poziomie szkoły średniej. Począwszy od kryzysu finansowego z lat 2007 – 2009 obserwuje się coraz większą potrzebę reagowania na wzrost niepewnego zatrudnienia².

Problematyka badawcza podjęta w artykule umożliwiła wskazanie celu głównego badań empirycznych, jakim jest poznanie opinii uczniów szkół średnich na temat ich sytuacji na rynku pracy zarówno w trakcie nauki, jak i po ukończeniu szkoły. W świetle celu głównego, postawiono również hipotezę badawczą zgodnie, z którą młodzi ludzie napotykają wiele problemów podczas poszukiwania pierwszej pracy. Źródła danych wykorzystanych dla osiągnięcia celu głównego oraz potwierdzenia hipotezy badawczej, dzielą się na pierwotne i wtórne. Pierwsze okazały się niezbędne do opracowania części teoretycznej artykułu. Posłużono się specjalistyczną literaturą przedmiotu ujętą w pozycjach książkowych oraz artykułach naukowych. Użyteczne okazały się również ogólnokrajowe raporty dotyczące bezrobocia w Polsce. Jednak mimo różnorodności wykorzystanej literatury przedmiotu, okazała się ona niewystarczająca aby zrealizować cel główny opracowania. W związku z czym zostały przeprowadzone własne badania empiryczne ilościowe (ankieta internetowa) oraz ilościowe (zogniskowany wywiad grupowy). Zakres czasowy badań empirycznych obejmuje okres od 1 do 31

¹ Współczesny rynek pracy. Wybrane problemy, (red.) D. Kotlorz, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2011, s. 17-20.

² S. Wedziuk, Trzeba pobudzić przedsiębiorczość młodzieży, <https://www.pb.pl/trzeba-pobudzac-przedsiębiorczosc-mlodziezy-641009> [dostęp z dnia: 01.02.2022].

stycznia 2022 roku. W badaniu ilościowym łącznie wzięło udział 136 osób, byli to uczniowie szkół średnich miasta Konina. Kwestionariusz ankiety internetowej został umieszczony na portalu internetowym webankieta.pl. Natomiast link do kwestionariusza ankiety został udostępniony do publicznej wiadomości wszystkim uczniom szkół ponadpodstawowych w mieście Koninie, w związku z czym w badaniu wzięły udział wyłącznie zainteresowane osoby. Z kolei w zogniskowanym wywiadzie grupowym wzięła udział klasa 4TE, uczęszczająca w roku szkolnym 2021/2022 do Zespołu Szkół Górniczo-Energetycznych im. Stanisława Staszica w Koninie. Wskazana grupa badawcza jest reprezentatywna z punktu widzenia kryteriów społeczno-demograficznych przyjętych w badaniach, gdyż rozkład klasy 4TE pod kątem miejsca zamieszkania i płci jest proporcjonalny. Ponadto, są to uczniowie kończący edukację w szkole średniej. W związku z czym pewna ich część stanie po stronie podaży rynku pracy. Rezultaty badań empirycznych zostały zaprezentowane w dalszej części artykułu.

Struktura bezrobocia w Polsce z uwzględnieniem udziału osób młodych

Bezrobocie obejmujące młodych ludzi często wynika z braku odpowiedniego wykształcenia oraz doświadczenia zawodowego, wymaganego przez pracodawców. Jak podkreślają specjaliści: „pracodawcy, szkoły i młodzi ludzie żyją w równoległych światach i jeżeli nie zaczną współpracować, nic się nie zmieni”.³

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w grudniu 2021 roku stopa bezrobocia rejestrowanego kształtowała się na poziomie 5,4%, tym samym pozostała bez zmian w stosunku do listopada 2021 roku. Natomiast zmniejszyła się o 0,9 p. p. w porównaniu do grudnia 2020 roku. Spadek stopy bezrobocia rejestrowanego odnotowano siódmy miesiąc z rzędu, zatem w czerwcu 2021 roku przerwany został najkrótszy w historii okres wzrostu bezrobocia (14 miesięcy), po którym powrócił okres spadkowy⁴. Stopę bezrobocia rejestrowanego w latach 2011-2021 przedstawiono w tabeli 1.

Tab. 1. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2011-2021

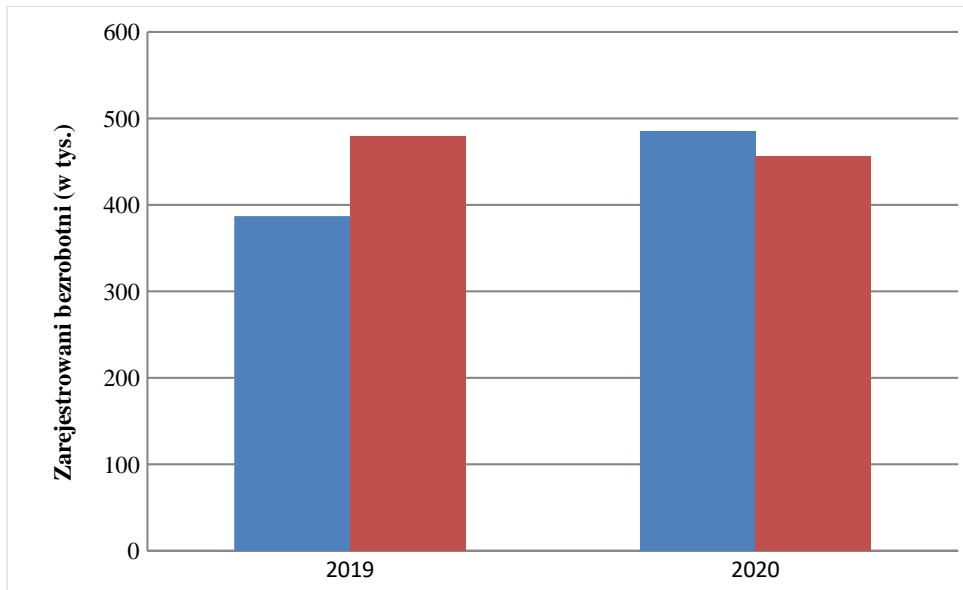
rok/miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2021	6,5	6,5	6,4	6,3	6,1	6,0	5,9	5,8	5,6	5,5	5,4	5,4
2020	5,5	5,5	5,4	5,8	6	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1	6,2
2019	6,1	6,1	5,9	5,6	5,4	5,3	5,2	5,2	5,1	5	5,1	5,2
2018	6,8	6,8	6,6	6,3	6,1	5,8	5,8	5,8	5,7	5,7	5,7	5,8
2017	8,5	8,4	8	7,6	7,3	7	7	7	6,8	6,6	6,5	6,6
2016	10,2	10	9,9	9,4	9,1	8,7	8,5	8,4	8,3	8,2	8,2	8,2
2015	11,9	12	12	11	11	10,2	10	9,9	9,7	9,6	9,6	9,7
2014	13,9	14	14	13	13	12	12	11,7	11,5	11	11,4	11,4
2013	14,2	14	14	14	14	13,2	13	13	13	13	13,2	13,4
2012	13,2	13	13	13	13	12,3	12	12,4	12,4	13	12,9	13,4
2011	13,1	13	13	13	12	11,9	12	11,8	11,8	12	12,1	12,5

Źródło: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2021,4,1.html>, [dostęp z dnia: 10.02.2022].

³J. Salazar-Xirinachs, Transforming Economies, Making industrial policy work for growth, jobs and development, International Labour Office, Geneva 2013, s. 26.

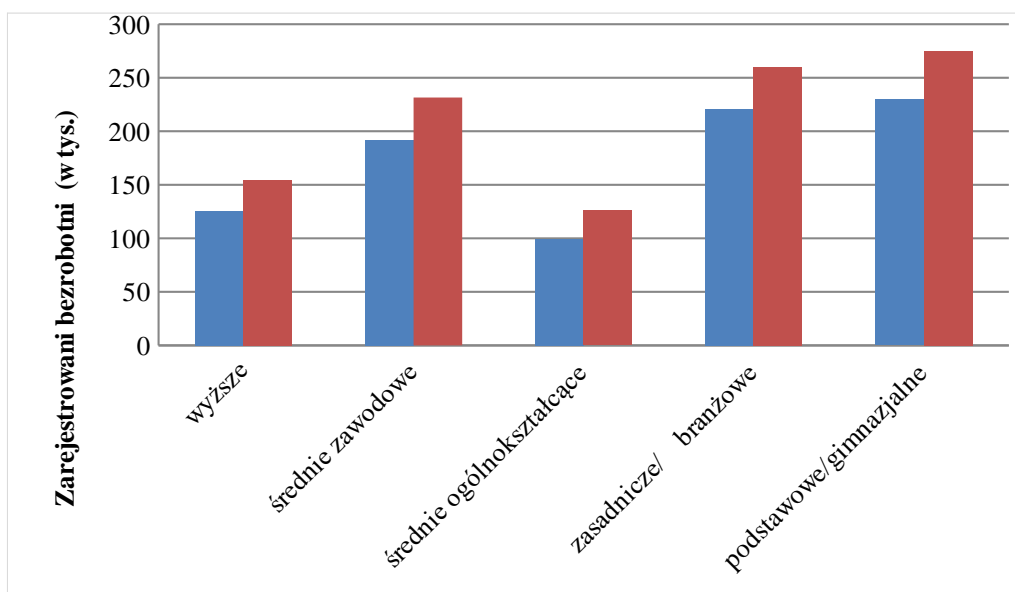
⁴<https://stat.gov.pl/> [dostęp z dnia: 17.02.2022].

W roku 2019 w Polsce ilość osób zarejestrowanych w PUP jako bezrobotni kształtowała się na poziomie 866 400, z czego udział kobiet był przeważający i wynosił 55% ogółu. W 2020 roku nastąpił wzrost liczby osób bezrobotnych o 180 000 osób. Podobnie jak w roku poprzednim udział kobiet był przeważający i wynosił 54% ogółu. Co więcej zarówno w roku 2019 jak i w roku 2020 osobami bezrobotnymi częściej były osoby bez kwalifikacji zawodowych, którzy w 2019 roku stanowili 89% ogółu, natomiast w 2020 roku 90%. Szczegółowy rozkład osób bezrobotnych w 2019 i 2020 roku z podziałem na kobiety i mężczyzn przedstawiono na wykresie 1. Natomiast ilość bezrobotnych w latach 2019-2020 z podziałem stopień wykształcenia zobrazowano za pomocą wykresu 2.

Rys. 1. Bezrobotni w latach 2019-2020 z podziałem na płeć

Źródło: Sprawozdanie MRPIPS-01 o rynku pracy, Bezrobotni według płci, Raport za 2020 rok, Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii, s. 1-3.

Rys. 2. Bezrobotni w latach 2019-2020 z podziałem na poziom wykształcenia

Źródło: Rocznik Statystyczny Pracy 2021, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2022, s. 185.

Analiza danych zawartych na wykresie 2 umożliwia wnioskowanie o niekorzystnej sytuacji osób z niskim wykształceniem na rynku pracy, bowiem bezrobotni posiadający wykształcenie na poziomie podstawowym/gimnazjalnym zarówno w roku 2019 jak i 2020 stanowili najliczniejszą grupę osób poszukujących pracy. Ponadto, dane zawarte na wykresie 1 i 2, potwierdzają niekorzystną sytuację młodych ludzi na rynku pracy. Co więcej, osoby kończące edukację na poziomie szkoły podstawowej i ponadpodstawowej bardziej narażeni na problemy ze znalezieniem pracy, niż osoby z wyższym wykształceniem.

Rynek pracy nie tylko w Polsce ale i na całym świecie podlega nieustannym przekształceniom oraz zmianom. W jego ramach występują różnorodne zjawiska, procesy, a także zależności opisywane w poszczególnych teoriach rynku pracy (tzw. mikroekonomiczne ujęcie rynku pracy) oraz w teorii zatrudnienia (tzw. makroekonomiczne ujęcie rynku pracy)⁵. Analiza rozwoju teorii zatrudnienia oraz teorii rynku pracy, wskazuje na wyróżnienie trzech następujących grup⁶:

- ogólne, tradycyjne teorie zatrudnienia i rynku pracy, do których należą: klasyczna i neoklasyczna teoria rynku pracy oraz keynesowska i neokeynesowska teoria rynku pracy,
- szczegółowe, tradycyjne teorie zatrudnienia i rynku pracy, obejmują one: teorię różnicowania płac, teorię aktywizacji zawodowej, teorię kształtowania popytu na pracę, teorię krańcowej produktywności pracy,
- szczegółowe, współczesne teorie zatrudnienia i rynku pracy, do których należą: teoria dualnego rynku pracy, teoria kapitału ludzkiego, teoria segmentacji rynku pracy, teoria poszukiwań, teoria kontraktu, teoria elastyczności rynku pracy, teoria konfliktu pracownik – osoba poszukująca pracy, teoria histerezy.

Na cele artykułu omówiono wyłącznie teorię dualnego rynku pracy, ponieważ w największym stopniu wpisuje się ona w charakter problemów jakie napotykają ludzie młodzi na rynku pracy. Koncepcja dualnego rynku pracy oparta jest na założeniu, iż istnieją dwa segmenty stanowisk pracy dla osób poszukujących zatrudnienia. Pierwszorzędny segment obejmuje miejsca pracy z wysokimi płacami, dobrymi warunkami zatrudnienia oraz możliwością uzyskania szybkiego awansu. Natomiast drugorzędny segment obejmuje stanowiska pracy mniej atrakcyjne ze względu na niskie wynagrodzenia, złe warunki pracy, wysoką fluktuację pracowników oraz brakiem stabilności zatrudniania. W tym segmencie bezrobocie jest większe, ponieważ stanowiska pracy są często likwidowane, a sami pracownicy zmieniają pracę na lepszą. Zgodnie z koncepcją, na rynku pracy występuje zasadniczy podział na pracowników wykwalifikowanych i doświadczonych oraz niewykwalifikowanych i niedoświadczonych. Młodzi ludzie, absolwenci szkół średnich, niestety pozostają w drugiej grupie, w związku z czym część pracodawców oferuje tej grupie osób gorsze warunki pracy niż pracownikom wykwalifikowanym⁷.

Współczesne teorie rynku pracy jakie znaleźć można w literaturze przedmiotu powstały głównie w odpowiedzi na zmiany obserwowane w gospodarce światowej w ostatnich kilku dekadach oraz pojawienie się nowoczesnych technologii czy organizacji produkcji, jak i nowych form zatrudnienia na gruncie prawa pracy i prawa cywilnego oraz wielu innych zmian cywilizacyjnych. W efekcie czego pojawiła się potrzeba przekształcenia dotychczasowych teorii i podjęć badawczych oraz tworzenia nowych, które wyjaśniają funkcjonowanie rynku pracy w aktualnych warunkach gospodarczych.

⁵ E. Kryńska, E. Kwiatkowski, Polityka państwa wobec rynku pracy: idee ekonomiczne i rzeczywistość, „Polityka Społeczna” 2010, nr 5-6, s. 2-3.

⁶ W. Jarmołowicz, M. Knapieńska, Współczesne teorie rynku pracy a mobilność i przepływy pracowników w dobie globalizacji, Zeszyty Naukowe PTE nr 9, Kraków 2011, s. 123.

⁷ P. Zwierzch, Nierówności społeczno-ekonomiczne w świetle teorii segmentacji rynku pracy, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, nr XXV, Zeszyt 2/2013, s. 149.

Wyjaśnienia przyczyn złej sytuacji młodych osób na rynku pracy poszukiwać można na gruncie wskazanych teorii rynku pracy. Przy czym do głównych przyczyn zalicza się:

- ograniczenie wejścia ludzi młodych na pewne segmenty rynku pracy, co może być spowodowane niską stopą inwestycji sektora prywatnego,
- po 2008 roku ograniczone miejsca pracy dla ludzi młodych, szczególnie dla osób z wyższym wykształceniem, co powoduje rosnące bezrobocie w tejże grupie,
- niedostateczna kreacja stabilnych miejsc pracy z sektora pierwotnego, przy jednocześnie nadmiernie rozbudowanym segmencie wtórnym (o czym wskazuje teoria dualnego rynku pracy). W segmencie tym liczba miejsc pracy w gospodarce uzależniona jest od wahań cyklu koniunkturalnego,
- poziom płac (wynikający z teorii dualnego rynku pracy) zależy on m.in. od kwalifikacji i doświadczenia, natomiast osoby młode często nie posiadają doświadczenia czy odpowiednich kwalifikacji wymaganych przez pracodawców, zwłaszcza szczególnie pożądanym w segmencie pierwotnym,
- nieprzejrzysty rynek pracy i asymetria informacji, które powodują, iż zwłaszcza osoby młode poświęcają na poszukiwanie pracy dużą ilość czasu. Niebezpieczna jest sytuacja, w której osoby młode stają się długotrwale bezrobotnymi, ponieważ ich intensywność poszukiwania pracy maleje wraz z upływem czasu.

Wskazane negatywne tendencje w zakresie sytuacji młodych ludzi na rynku pracy, wymuszają konieczność podjęcia działań niwelujących ten ważny problem społeczno-ekonomiczny. Co przyczynić się może również do zatrzymania w kraju wysoko wykwalifikowanych zasobów kapitału ludzkiego⁸.

Charakterystyka badanej zbiorowości

Charakterystyka próby badawczej stanowi punkt wyjścia do analizy odpowiedzi, jakie zostały uzyskane w kwestionariuszu ankiety internetowej. Została ona przeprowadzona według kryteriów:

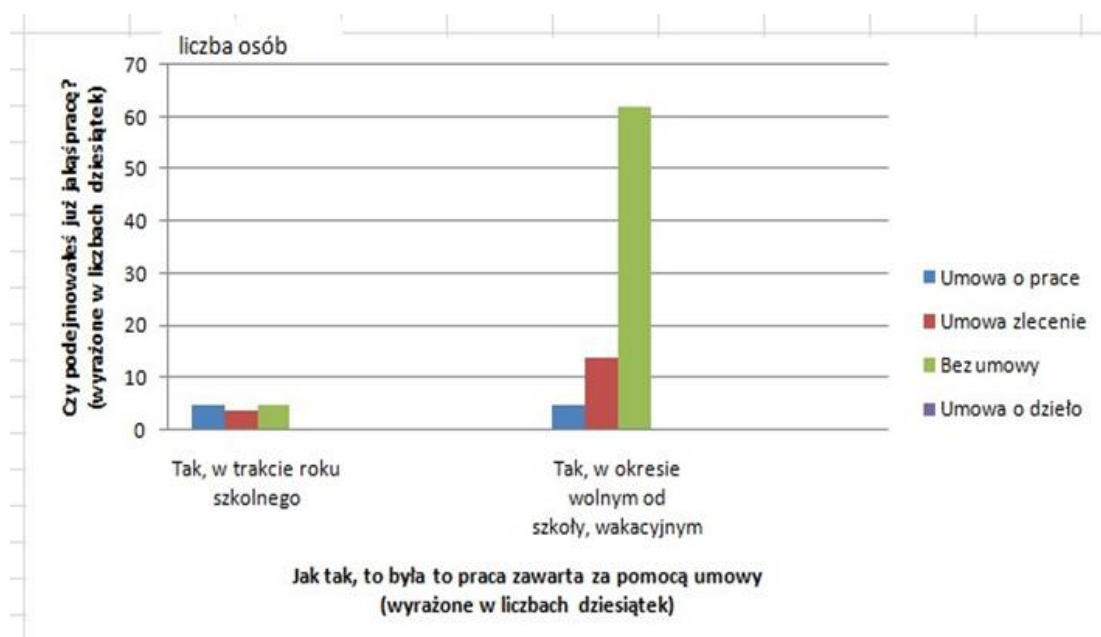
- Płci;
- Miejsca zamieszkania;
- Wieku (klasy).

Dane wykorzystane do opisu badanej populacji pochodzą z odpowiedzi respondentów na pytania umieszczone w metryczce kwestionariusza ankiety internetowej. Charakterystyka badanej zbiorowości została uzupełniona o informacje na temat doświadczenia w poszukiwaniu oraz podejmowaniu pierwszej pracy zarobkowej, trudnościami w jej znalezieniu, a także wymagań wobec przyszłego pracodawcy. W badaniu ankietowym wzięło udział 136 osób. Udział kobiet wynosił 66%, natomiast mężczyzn 34%. Uwzględniając kryterium wieku należy wskazać, iż większość respondentów stanowili uczniowie klas III (około 43%). Kolejnym uwzględnianym wskaźnikiem struktury badanej zbiorowości było miejsce zamieszkania. Najliczniejszą grupę stanowili uczniowie mieszkający na wsi (60%), natomiast do najmniej licznej grupy należeli respondenci zamieszkujący miasta liczące od 100 tys. do 500 tys. mieszkańców (niespełna 2%). Pozostałe osoby stanowiły 38% badanej zbiorowości.

⁸M. Rękas, Sytuacja ludzi młodych na rynku pracy w Polsce i innych krajach unii europejskiej w latach 2008-2013, Studia Ekonomiczne, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, nr 214/2015, s. 17.

Sytuacja młodych ludzi na rynku pracy w świetle badań własnych

Młodzi ludzie to specyficzna grupa społeczno-zawodowa, co wynika z faktu, iż przeważająca część ich życia oraz aktywności zawodowej związana jest z edukacją oraz poszukiwaniem swojej pierwszej pracy, której warunki często okazują się sprzeczne z oczekiwaniami. Mimo, iż młodzi ludzie posiadają wiele umiejętności, przede wszystkim cyfrowych, co wynika z codziennego obcowania z nowoczesną technologią, to napotykają problemy ze znalezieniem satysfakcjonującej pracy. W związku z czym respondentów ankiety internetowej zapytano, czy podejmowali w swoim życiu pracę, a jeżeli tak to w jakim okresie oraz czy w związku z tym została z nim podpisana jakakolwiek umowa. Szczegółowy rozkład odpowiedzi zamieszczono na wykresie nr 3.

Rys. 3. Struktura badanej populacji według okresu podejmowania pracy i rodzaju umowy

Źródło: opracowanie własne.

Z analizy danych zamieszczonych na wykresie nr 3 wynika, że większość respondentów podejmowała pracę w okresie wolnym od szkoły, wakacyjnym (stanowią oni 50% badanych). Osoby podejmujące pracę w trakcie roku szkolnego stanowią 10% badanej zbiorowości. Z kolei 40% respondentów zadeklarowało, że nigdy nie podjęło się pracy zarobkowej. Niepokojącym faktem jest, że największą popularnością cieszy się praca bez umowy, która stanowi 70% wśród wszystkich podanych rodzajów umów. Potoczną nazwą dla pracy bez umowy jest praca na czarno, która stanowi dość powszechne zjawisko. Żaden z badanych nie wskazał natomiast podjęcia zatrudnienia na podstawie umowy o dzieło. Kolejnym etapem analizy uzyskanych wyników było określenie stopnia determinacji młodych ludzi w znalezieniu pracy oraz ważności przyszłych zarobków. W tym celu w kwestionariuszu ankiety zawarto pytania zawierające wybór odpowiedzi w skali nominalnej od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało czynnik nieważny, a 5 bardzo ważny. Szczegółowy rozkład odpowiedzi na wskazane pytania znajduje się w tabeli krzyżowej 2.

Tab. 2. Struktura badanej populacji według determinacji względem znalezienia pracy i ważności przyszłych zarobków

Jak bardzo jesteś/był(a) byś zdeterminowany(a) jeżeli chodzi o pracę?	Jak ważne są dla Ciebie przyszłe zarobki?					Razem
	1	2	3	4	5	
Zaakceptował(a)bym tylko taką pracę, która będzie w pełni spełniać moje oczekiwania	0	0	3	4	5	12
Zaakceptował(a)bym tylko taką pracę, która będzie spełniać większość moich oczekiwań	0	0	3	34	58	95
Zaakceptował(a)bym pracę, która nie będzie spełniać większości moich oczekiwań	0	0	3	7	7	17
Zaakceptował(a)bym każdą pracę, nawet jeżeli w ogóle nie będzie spełniać moich oczekiwań	0	0	4	2	6	12
Razem	0	0	13	47	76	136

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 2, więcej osób wybrało odpowiedź akceptującą tylko pracę, spełniającą większość oczekiwań i stanowili oni 70% całej badanej zbiorowości. Część osób jednak wskazała odpowiedź, która dotyczyła akceptacji pracy niespełniającej oczekiwań. To może stanowić wartość pozytywną, ponieważ mogą wydawać się osobami bardziej realistycznymi, które nie podążają za wyznaczonymi sobie schematami, czy marzeniami o idealnej pracy. Biorąc pod uwagę kwestię wynagrodzenia w przyszłej pracy, należy podkreślić, że większość respondentów wskazało, że przyszłe zarobki są dla nich bardzo ważne (56%). Podobne pytanie padło również podczas zogniskowanego wywiadu grupowego, na którym jedna z kobiet wskazała, cyt. „Wysokość zarobków w obecnych czasach dla każdego człowieka jest bardzo ważna, a tym bardziej dla osób młodych, które chcą przeznaczyć część wynagrodzenia na własne potrzeby, być niezależne”. Filarami życia każdego człowieka jest praca oraz zarabianie pieniędzy. Jednakże oczekiwania wobec płacy nie mogą być od razu zbyt wysokie, powinny uwzględniać wartość wykonywanej pracy w określonych realiach rynkowych, natomiast zadawalającego poziomu wynagrodzenia można oczekiwać wraz ze wzrostem zawodowych kompetencji, kwalifikacji i doświadczenia.

Kolejnym etapem analizy było zbadanie, jak ważne dla respondentów są przyszłe zarobki z punktu widzenia cech społeczno-demograficznych przyjętych w opracowaniu. W tym celu w kwestionariuszu ankiety zamieszczono pytanie dotyczące oceny istotności wskazanego czynnika, stosując skalę nominalną, przy czym 1 oznaczało nieważne (najmniejsze znaczenie), natomiast 5 bardzo ważne (największe). Z otrzymanych wyników należy wnioskować, że jest to bardzo ważny czynnik, wpływający na podjęcie decyzji o wyborze określonej pracy dla wszystkich badanych osób bez względu na przyjętą strukturę społeczno-demograficzną. Respondenci, którzy nie wskazali odpowiedzi na poziomie 5, wybrali 4. W związku z czym należy wnioskować o bardzo silnym i silnym związku pomiędzy wielkością przyszłego wynagrodzenia, a postawą młodych ludzi wobec podjęcia pracy. Na wyróżnienie zasługuje również fakt, że żaden z respondentów nie wskazał, iż przyszłe zarobki są dla niego mało ważne, bowiem odpowiedź na

poziomie 1 i 2 nie została wybrana przez żadną osobę biorącą udział w badaniu ilościowym. Szczegółowy rozkład odpowiedzi znajduje się w tabeli krzyżowej 3.

Tab. 3. Struktura badanej populacji według znaczenia przyszłych zarobków pod względem płci, miejsca zamieszkania i wieku

Jak ważne są dla Ciebie przyszłe zarobki?	Płeć		Razem	Miejsce zamieszkania				Razem	Klasa				Razem
	Kobieta	Mężczyzna		Wieś	Miasto poniżej 50 tys. mieszkańców	Miasto 50 tys.-100 tys. mieszkańców	Miasto 100 tys.-500 tys. mieszkańców		I (15-16 lat)	II (16-17 lat) lub (17-18 lat)	III (18-19 lat)	IV (19-20 lat)	
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	9	4	13	8	3	2	0	13	3	3	7	0	13
4	29	18	47	25	11	10	1	47	13	13	19	2	47
5	52	24	76	49	3	22	2	76	15	26	32	3	76
Razem	90	46	136	82	17	34	3	136	31	42	58	5	136

Źródło: opracowanie własne.

Co więcej, o tym jak ważne dla młodych ludzi są przyszłe zarobki, świadczą odpowiedzi udzielane przez uczestników zogniskowanego wywiadu grupowego, cyt. „W dzisiejszych czasach każdy z nas zwraca uwagę na przyszłe zarobki. Jak żyć bez dobrych pieniędzy? Nie da się, dlatego zarobki są bardzo ważne” (mężczyzna); „Nasze przyszłe wynagrodzenie jest na pewno ważne, a nawet bardzo ważne, ponieważ będzie dla nas w przyszłości czynnikiem motywacyjnym, który będzie nam pozwalać zaspokoić nasze indywidualne potrzeby” (kobieta). Biorąc pod uwagę odpowiedzi respondentów w kwestionariuszu ankiety i osób biorących udział w zogniskowanym wywiadzie grupowym, można stwierdzić, że zarobki odgrywają ogromną rolę w życiu każdego człowieka, umożliwiają zaspokojenie potrzeb. Zgodnie z teorią piramidy potrzeb A. Masłowa, aby człowiek mógł się rozwijać, powinien najpierw zaspokoić potrzeby podstawowe, czyli fizjologiczne i bezpieczeństwa. W tym celu niezbędne jest posiadanie środków pieniężnych na odpowiednim poziomie.

Kontynuując rozważania nad sytuacją młodych ludzi na rynku pracy, dokonano oceny stopnia ważności jej znalezienia. Wyniki badań dowodzą, że jest to element o bardzo dużym znaczeniu w ich życiu. Według wcześniej przyjętej skali respondenci najczęściej wybierali odpowiedź na poziomie 5 oraz 4, natomiast nikt nie wybrał odpowiedzi 1 i 2. Niewielki odsetek badanych zaznaczyło odpowiedź 3. Wyniki badania zamieszczono w tabeli 4.

Tab. 4. Struktura badanej populacji według ważności znalezienia w przyszłości pracy

Jak ważne jest dla Ciebie znalezienie w przyszłości pracy?	Płeć		Razem	Miejsce zamieszkania				Razem	Klasa				Razem
	Kobieta	Mężczyzna		Wieś	Miasto poniżej 50 tys. mieszkańców	Miasto 50 tys.-100 tys. mieszkańców	Miasto 100 tys.-500 tys. mieszkańców		I (15-16 lat)	II (16-17 lat) lub (17-18 lat)	III (18-19 lat)	IV (19-20 lat)	
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	3	5	8	0	5	3	0	8	2	4	0	2	8
4	12	15	27	13	7	6	1	27	5	10	11	1	27
5	75	26	101	69	5	25	2	101	24	28	47	2	101
Razem	90	46	136	82	17	34	3	136	31	42	58	5	136

Źródło: opracowanie własne.

Niewątpliwie podkreślenia wymaga fakt, że aż 83% kobiet i 57% mężczyzn cechuje się silną motywacją w znalezieniu pracy. Kontynuując analizę pod kątem miejsca zamieszkania, należy wskazać na zależność, zgodnie z którą im w większym mieście mieszka respondent, tym mniej ważne jest dla niego znalezienie pracy. Odpowiedź na poziomie 5 wybrało najwięcej osób zamieszkujących wieś (84%), natomiast respondenci zamieszkujący miasto liczące 100-500 tys. mieszkańców tylko w 66% cechują się bardzo silną potrzebą znalezienia pracy. Dalsza analiza odpowiedzi, tym razem pod kątem wieku respondentów, wskazuje na pewne różnice w stopniu ważności znalezienia pracy, bowiem najsilniejszy związek w tym zakresie odnotowano wśród uczniów klas III (81%). W tej grupie w przypadku pozostałych osób odnotowano silny związek (19%). Warto podkreślić jest również, że w tej grupie wiekowej nikt nie wybrał odpowiedzi 1,2,3 w przeciwieństwie do pozostałych grup. Natomiast respondenci reprezentujący najstarszą grupę wiekową wskazali na ważność znalezienia pracy na poziomie 5 wyłącznie w 40%, ta sama sytuacja wystąpiła w przypadku odpowiedzi na poziomie 3 (40%), pozostali wybrali poziom 4 (20%).

Następnym etapem analizy było określenie tego, czym przede wszystkim dla respondentów jest/będzie ich przyszła praca. Całościowa ocena została oparta o wybór spośród 6 czynników, tj. warunek realizacji swoich planów życiowych (małżeństwo, rodzina itp.), zaspokojenie potrzeb, usamodzielnienie, kontakt z innymi ludźmi, źródło satysfakcji, wykorzystanie wyuczonego zawodu, realizacja zawodowa. Udział poszczególnych wskazań respondentów przedstawiono w tabeli 5.

Tab. 5. Struktura badanej populacji według oceny ważności przyszłej pracy

Czym dla Ciebie jest/będzie przede wszystkim praca?	Jak ważne są dla Ciebie przyszłe zarobki?					Razem
	1	2	3	4	5	
Warunkiem realizacji swoich planów życiowych (małżeństwo, rodzina itp.)	0	0	29	31	32	92
Zaspokojeniem potrzeb	0	0	20	28	35	83
Usamodzielnieniem	0	0	15	36	41	92
Kontaktem z innymi ludźmi	0	0	0	25	20	45
Źródłem satysfakcji	0	0	0	18	26	44
Wykorzystaniem wyuczonego zawodu, realizacją zawodową	0	0	0	23	21	44
Inne	0	0	0	0	1	1
Razem	0	0	64	161	176	401

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z danymi zawartymi w tabeli 5 czynniki, które najczęściej zostały wskazane przez respondentów to: usamodzielnienie, warunek realizacji swoich planów życiowych (małżeństwo, rodzina itp.) oraz zaspokojenie potrzeb. Warto zauważyć, iż najmniej ważnymi czynnikami są te, które zakładają, że praca jest/będzie źródłem satysfakcji, wykorzystaniem wyuczonego zawodu, realizacją zawodową oraz kontaktem z innymi ludźmi. Co więcej, rozkład odpowiedzi pokrywa się z siłą ważności przyszłych zarobków.

W dalszym etapie badań dokonano analizy czynników wpływających na trudności w znalezieniu pracy przez młodych ludzi. Całościowa ocena wskazanych elementów została oparta o wybór spośród 6 czynników, tj. niechęć do pracy, brak zawodu i odpowiednich kwalifikacji, zbyt duże oczekiwania względem pracy i płacy, zbyt niskie zarobki, złe warunki zatrudnienia, brak miejsc pracy. Udział poszczególnych wskazań przedstawiono w tabeli 6.

Tab. 6. Struktura badanej populacji według oceny poszczególnych czynników wpływających na trudności w znalezieniu

Klasa					Miejsce zamieszkania					Szkoła							
I	II	III	IV	Razem	Wieś	Miasto poniżej 50 tys. mieszkańców	Miasto 50 tys.-100 tys. mieszkańców	Miasto 100 tys.-500 tys. mieszkańców	Razem	ZSGE	ZSCU	ZSBIK	ZS Kopernik	I LO	II LO	III LO	Razem
25	20	39	5	89	32	30	24	3	89	45	5	8	14	5	3	9	89
10	18	23	2	53	12	23	17	1	53	16	7	9	13	6	2	0	53
23	27	27	3	80	20	34	24	2	80	44	9	6	9	6	2	4	80
29	10	13	4	56	14	16	26	0	56	15	8	9	11	5	8	0	56
0	15	30	1	46	15	12	18	1	46	10	0	5	15	6	7	3	46
23	10	12	0	45	22	10	11	2	45	18	6	7	5	8	1	0	45
2	0	0	0	2	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	2	2
112	100	144	15	371	115	126	121	9	371	148	35	44	67	36	23	18	371

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z analizą danych zawartych w tabeli nr 6, najczęściej zostały wskazane przez respondentów takie elementy jak: niechęć do pracy, zbyt niskie zarobki, zbyt duże oczekiwania względem pracy i płacy oraz brak zawodu i odpowiednich kwalifikacji. Zauważono również, że najmniejszym problemem dla młodych ludzi jest brak wolnych miejsc pracy. Ogólna tendencja w udzieleniu odpowiedzi pokrywa się z odpowiedziami we wszystkich poszczególnych grupach respondentów. Można zatem wyciągnąć wniosek, iż młodzi ludzie zdają sobie sprawę z faktu, że przyszłość oraz znalezienie odpowiedniej pracy zależy wyłącznie od nich samych. Na co wskazali również uczestnicy FGI. Osoby biorące udział w zogniskowanym wywiadzie grupowym motywowali swoje preferencje w następujący sposób, cyt. „Wiadomo też, że to czy dana młoda osoba będzie chciała podjąć się pracy zależy od wychowania przez rodziców jak również od jej nastawienia względem pracy. Jeden podejmie się każdej pracy, a drugi nawet nie pomyśli, aby do niej pójść. Może to być spowodowane niechęcią do pracy, ale także tym, że ma względem niej nierealne oczekiwania. Jest wiele powodów, ale trzeba pamiętać, że prędzej czy później życie nas zweryfikuje i będziemy musieli podjąć jakąś pracę, aby się utrzymać” (kobieta).

Wnioski

W artykule zaprezentowano opinie ludzi młodych na temat ich sytuacji na rynku pracy oraz perspektyw zatrudniania w przyszłości. Przeprowadzone na potrzeby artykułu własne badania empiryczne w postaci badania ankietowego oraz zogniskowanego wywiadu grupowego potwierdzają, że ludzie młodzi są świadomi swoich szans na rynku pracy. Ponadto, większość z nich zdaje sobie sprawę ze swojego ogromnego potencjału i prędeż czy później wykorzysta go w swoim życiu osobistym, jak i zawodowym. Co więcej, wyniki badań pozwoliły na potwierdzenie hipotezy badawczej.

Podsumowując, należy zauważyć, iż istotnym faktem jest to, że młodzi ludzie doznają trudności wchodząc na rynek pracy, ale są świadomi tego, że ich sukces społeczny oraz odpowiedzialność za to, jakie miejsce znajdą na rynku pracy w dużym stopniu zależy od nich samych. Dlatego ważne jest, aby młode pokolenie było świadome, na jakich zasadach działa ten rynek oraz co je czeka w przyszłości, jakie ma możliwości i jakie korzyści może z nich czerpać.

Niezmiernie ważna jest również edukacja młodych ludzi w zakresie funkcjonowania rynku pracy oraz możliwości poszerzenia własnych umiejętności. Młodzi ludzie, planując przyszłą karierę zawodową powinni także znać sytuację na rynku pracy dotyczącą głównie zapotrzebowania na pracowników posiadających konkretne zawody oraz kwalifikacje. Umożliwi to uczniom oraz absolwentom szkół ponadpodstawowych decyzje obejmujące własną edukację oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych.

Bibliografia

- Jarmołowicz W., Knapieńska M., Współczesne teorie rynku pracy a mobilność i przepływy pracowników w dobie globalizacji, Zeszyty Naukowe PTE nr 9, Kraków 2011.
- Kryńska E., Kwiatkowski E., Polityka państwa wobec rynku pracy: idee ekonomiczne i rzeczywistość, „Polityka Społeczna” 2010, nr 5-6.
- Kotlorz D., (red.), Współczesny rynek pracy. Wybrane problemy, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2011.
- Rękas M., Sytuacja ludzi młodych na rynku pracy w Polsce i innych krajach unii europejskiej w latach 2008-2013, Studia Ekonomiczne, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, nr 214/2015.
- Salazar-Xirinachs J., Transforming Economies, Making industrial policy work for growth, jobs and development, International Labour Office, Geneva 2013.
- Wedziuk S., Trzeba pobudzić przedsiębiorczość młodzieży, <https://www.pb.pl/trzeba-pobudzac-przedsiębiorczosc-mlodziezy-641009> [dostęp: 01.02.2022].
- Zwiech P., Nierówności społeczno-ekonomiczne w świetle teorii segmentacji rynku pracy, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, nr XXV, Zeszyt 2/2013.
- Rocznik Statystyczny Pracy 2021, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2022.
- Sprawozdanie MRPiPS-01 o rynku pracy, Bezrobotni według płci, Raport za 2020 rok, Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii.

- <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2021,4,1.html>, [dostęp: 10.02.2022].
- <https://stat.gov.pl/> [dostęp: 17.03.2021].

The situation of young people on the labor market

Summary:

The article presents the results of research on the situation of young people in the labor market. For the purposes of the article, it was assumed that adult students of secondary schools and their graduates are defined as young people. The article shows the importance of education and qualifications when looking for a first job. Much space has been devoted to the assessment of unemployment in Poland in 2019-2020, based on the information provided by the Central Statistical Office. The degree of determination of young people to find a job as well as the importance of future earnings was also assessed. The attitude of young people towards the level of future earnings in terms of gender, place of residence and age was also analyzed.

Key words:

unemployment, young people, work, labor market